

Andrzej F. Dziuba

"Nasi Święci. Polski słownik hagiograficzny", pod red. Aleksandry Witkowskiej, Poznań 1995 :
[recenzja]

Collectanea Theologica 67/4, 195-197

1997

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

w Paryżu. Teraz możliwe będą dopowiedzenia, osobiste uwagi czy sugestie. Istnieje jednak najpierw podstawowy tak gruntowny tekst, publicznie dostępny i będący wskazaniem głównych linii dziejów Seminarium.

ks. Andrzej F. Dziuba, Warszawa

Nasi Święci. Polski słownik hagiograficzny, Praca zbiorowa pod redakcją Aleksandry Witkowskiej OSU, Księgarnia św. Wojciecha, Poznań 1995, ss. 647.

Dzieje ludu Bożego Nowego Przymierza znaczone są jego miejscem i czasem spełniania się. Rzeczywistość tę tworzą konkretni ludzie, spełniając wspólnotowe oraz osobowe powołania. Właśnie na tych drogach doskonalą się i zbliżają do Boga.

Zatem w zainteresowaniach nad historią Kościoła trudno uniknąć odniesień do poszczególnych osób i ich wkładu w dzieje ludu Bożego, tj. wspólnoty Jezusa Chrystusa. Oczywiście na jawiące się postacie, ich życie oraz działalność można spojrzeć z różnych punktów widzenia czy przesłanek. Ostatecznie pozostaną one jednak konkretnymi osobami w wymiarze ich wolności oraz autonomii.

Szczególną grupę w Kościele stanowią święci czy błogosławieni, a także kandydaci na ołtarze. Hagiografia, która w szczególny sposób zajmuje się ich *curriculum vitae*, a także późniejszym kultem jest dziś już stosunkowo rozbudowaną dyscypliną naukową. Nie można jej zatem kojarzyć tylko z tradycyjnym dewotyzmem czy pisaniem pobożnych życiorysów.

Całość pracy czy raczej zbioru, który ukazuje się pod redakcją s. A. Witkowskiej otwiera jej przedmowa (s. 5–6) oraz wprowadzenie (s. 7–37). Ukazano tu przede wszystkim główne linie rozwoju twórczości hagiograficznej w ciągu wieków. Z kolei zamieszczono wybiórczy wykaz polskich zbiorów hagiograficznych wykorzystanych w prezentowanym opracowaniu (s. 37). Wreszcie dodano także wykaz skrótów bibliograficznych (s. 38).

W ramach wielkiego bloku noszącego tytuł: „Polscy święci i błogosławieni” (s. 39 – 603) w układzie alfabetycznym zaprezentowano następujące postacie:

Albert Adam Chmielowski, Andrzej Bobola, Andrzej Świerad, Angela Zofia Truszkowska, Aniela Salawa, Benedykt, Benigna, Bogumił – Piotr II, Bolesława Maria Lament, Bronisława, Bruno, Czesław, Dorota z Mątówów, Faustyna Helena Kowalska, Honorat Wacław Koźmiński, Jacek, Jadwiga, Jadwiga Śląska, Jakub Strepa, Jan Sarkander, Jan z Dukli, Jan z Kęt, Jerzy Bolesław Matulewicz, Jolanta – Helena, Jozafat Jan Kuncewicz, Józef Sebastian Pelczar, Jutta z Chełmży, Karolina Kózkówna, Kazimierz Jagiellończyk, Kinga – Kunegunda, Maksymilian Maria Rajmund Kolbe, Maria Franciszka Siedliska, Maria Teresa Ledóchowska, Melchior Grodziecki, Michał Kozal, Pięciu Braci Męczenników, Radzim – Radim – Gaudentius, Rafał Melchior Chyliński, Rafał Józef Kalinowski, Sadok i Męczennicy Sandomierscy, Salomea, Stanisław Kaźmierczyk, Stanisław Kostka, Stanisław ze Szczepanowa, Szymon z Lipnicy, Urszula Julia Ledóchowska, Wincenty, Władysław z Gielniowa, Wojciech – Adalbert.

Natomiast autorami poszczególnych biogramów są następujące osoby: A. Stelmach, J. Rosiak, H. Kupiszewski, Z. Sułowski, R. Czernigiewicz, B. Szlęzak, J. R. Bar, A. Ciesielski, J. Nowacki, A. T. Gronkiewicz, B. Przybyszewski, J. Szymański, J. Kłoczowski, M. Borzyszkowski, I. Borkiewicz, M. H. Mazurek, A. Strzelecka, A. Witkowska, B. Suchoniówna, A. Zwiercan, E. Piszcz, H. Wyczawski, M. REchowicz, J. Swastek, T. Górski, J. Ataman, A. Liedtke, J. Białobok, U. Borowska, J. Domański, A. Knapczyk, A. Nowak, B. Werner, B. Natoński, W. Frątczak, Jk Mitkowski, R. Bender, Z. Mazur, R. Świętochowski, B. Włodarski, Cz. Skowron, S. Bońkowski, J. Majkowski, Z. Wiktorzak, R. Gustaw, A. E. Obruśnik, U. Górka, J. Karwasińska. Niektórzy autorzy opracowali więcej niż jeden biogram lub byli współautorami innych.

Swoistym dopowiedzeniem jest zamieszczony w końcu książki tekst Ryszarda Knapieńskiego *Polscy święci w sztuce* (s. 605 – 637). Całość pracy zamyka zestaw: *Polscy święci w kalendarzu liturgicznym* (s. 638 – 639). Z kolei zamieszczono graficzne obrazy sanktuariów polskich świętych w Polsce (s. 640), Europie (s. 641) i Krakowie (s. 640). Wreszcie należy dodać, iż cennym uzupełnieniem jest bogaty materiał ilustracyjny, który opisano w specjalnym spisie (s. 642 – 643).

Po słynnej pracy zbiorowej pod redakcją o. Romualda Gustawa *Hagiografia polska. Słownik bio-bibliograficzny* (Warszawa 1971 – 72) ukazała się kolejna kompleksowa praca poświęcona polskim świętym i błogosławionym. Jak wskazano w przedmowie planowany jest następny tom poświęcony kandydatom na ołtarze (por. s. 5). Oczywiście systematycznie czy okazjonalnie pojawiają się w Polsce szczegółowe opracowania poświęcone różnym postaciom cieszącym się sławą świętości. Przykładowo można wskazać, iż z okazji 1000 lecia męczeńskiej śmierci św. Wojciecha powstały liczne opracowania jemu poświęcone, kolejnym próbom nakreślenia jego życia i działalności, jak i innych szczegółowych zagadnień związanych z tą postacią.

Dobrze się stało, iż w końcu każdego biogramu dodano przegląd bibliograficzny, sporządzony przez redaktora wydania. Pozwala on prześledzić ewentualne inne opracowania czy wręcz dokonać weryfikacji różnych propozycji naukowych. Ogólna negatywna opinia o niektórych dziełach z przeszłości nie wydaje się do końca uprawnioną (por. s. 5). Jest wręcz brakiem, czy niezrozumieniem pewnego wycucia realizmu Kościoła, który istnieje w miejscu, czasie i konkretnych osobach. Nie można deprecjonować religijności, jej form czy wyrazów. One ostatecznie są historycznym znakiem życia wiary konkretnych ludzi. Oni ostatecznie, w swojej formie czy wyrazie nieśli orędzie Ewangelii i przekazali je następnym pokoleniom.

Należy z uznaniem powitać pojawienie się tak kompetentnej i cennej pracy. Powinna ona przyczynić się do poprawnego zrozumienia oraz praktykowania kultu świętych oraz błogosławionych. Jak widać z jawiących się postaci jest to bardzo żywa rzeczywistość Kościoła. Oby tylko oddziaływała ona na współczesność dynamizmem odkrywania Chrystusa i życia Nim samym.

Hagiografia pozostanie szczególnym znakiem życia ludu Bożego. Kompetentny obraz naszych świętych i błogosławionych czyni z nich postaci, które przemawiają do współczesności. Uwzględniając najnowsze osiągnięcia naukowe, prezentowane obrazy

poszczególnych osób są w miarę pełne i poprawne. Oczywiście, nie oznacza to powiedzenia ostatniego zdania. Zaprezentowany stan badań wymaga dalszych studiów i prac. Z praktyki można sądzić, iż coraz większe przybliżanie się do prawdy danej osoby winno wyzwać ogólne pragnienie jej spełnienia w życiu.

ks. Andrzej F. Dziuba, Warszawa

Kościół wobec homoseksualizmu. Wyboru dokonał ks. Tadeusz H u k, Wydawnictwo Sióstr Loretanek, Warszawa 1996, ss. 200.

Bogactwo życia, postaw, zachowań i dzieł człowieka jest niezwykle dynamiczne, wielostronne, wielokierunkowe, a czasem wręcz zaskakujące i niespodziewane. Wszystko to mieści się jednak w wielkim kompleksie bogactwa człowieka jako osoby oraz jego zachowań. Dynamika ta praktycznie jest wręcz nieograniczona tak ku dobru, jak i niestety także ku złu. Oczywiście, nie można tu nie dostrzegać zasadniczego rozróżnienia między istotowymi elementami bytowymi a tymi odnoszącymi się do w pełni wolnych wyborów moralnych, które są uwarunkowane wielorakimi czynnikami.

W ostatnim czasie, także w Kościele, dość żywym zagadnieniem stała się problematyka homoseksualizmu, tak w jego formie żeńskiej jak i męskiej (pomija się tu odpowiednie nazewnictwo). We współczesnych mediach (zwłaszcza prasa oraz telewizja) dość mocno i szeroko obecna jest ta problematyka. Oprócz materiałów relacyjnych czy poglądowych prezentowane są także określone opinie moralno-etyczne, społeczne czy kulturowe. Zatem jawi się w tym kontekście m.in. pytanie o stosunek Kościoła do homoseksualizmu.

Prezentowane opracowanie jest w znacznym stopniu pokłosiem czy nawet aktami sesji pt. *Wychowanie seminaryjne wobec homoseksualizmu* zorganizowanej przez Wyższe Metropolitalne Seminarium Duchowne w Warszawie na jesieni 1995 roku. Otwiera je wprowadzenie pióra abp. Stanisława Szymborskiego (s. 5–9). A następnie całość, zgodnie z zapowiedzią w podtytule, podzielona została na opracowania, świadectwa i dokumenty.

Część pierwszą otwiera tekst ks. Krzysztofa Dyrka SJ pt. *Psychologiczny i duszpasterski aspekt homoseksualizmu* (s. 13 – 32). Autor po ukazaniu kontekstu społecznego w sposób zwarty i kompleksowy analizuje naukę Nowego Testamentu o homoseksualizmie. Następnie omawia genezę tego zjawiska tak w obrazie męskim jak i żeńskim oraz szeroką gamę problemów z tym związanych. W końcu wskazano także na aspekty duszpasterskie i terapeutyczne.

Zjawisko homoseksualizmu a wychowanie do życia kapłańskiego i zakonnego zaprezentował ks. Józef Augustyn SJ (s. 33 – 75). Mając na względzie zmiany zachodzące w spojrzeniu na to zjawisko, m.in. pod wpływem wielorakich dzieł samych homoseksualistów, wskazano, iż współcześnie można dostrzec znaczne przewartościowanie samego problemu. Doprecyzowano terminologię oraz wyraźniej wskazano na przyczyny tego zjawiska. Postawa i nauczanie Kościoła ściśle ze sobą związane